

slovenskega jezika vpliva še mnogo drugih okoliščin, ki jim navadno pravimo objektivne težave. Vendar pa uspeh pri sprejemnih izpitih le osvetljuje stanje materinščine v osnovni šoli in je zato vreden upoštevanja. Tako bomo lahko upoštevali tudi rezultate letošnjih sprejemnih izpitov, če se bomo še odločili za enotno obliko na vseh srednjih šolah.

Pavle Merku
Trst

OB IMENIH SLOVENSKIH KRAJEV V ITALIJI

Odkar je izšel vzorni Krajevni leksikon Slovenije, mi je postal ne samo vsakdanje pomagalo, temveč tudi predmet radovednosti, da poizvem to in ono o krajih, ki so mi pri srcu. Pogrešam pa podobno publikacijo, ki bi obsegala vsa slovenska krajevna imena zunaj meja SR Slovenije, to je vsa krajevna imena s področij, kjer živita slovenski manjšini v Italiji in Avstriji. To pogrešam predvsem iz dveh razlogov: 1. da bojo vsi, ki morajo pogostoma uporabljati ta imena, zanesljivo izvedeli za njih točno pisavo in za njih rabo, za imena prebivalcev in za pridevnike, izpeljane iz njih in 2. da zanesljiva jezikovna avtoriteta končno normira način pisave za te kraje. Nate* se obračam kot na kolego in specialista za slovenska jezikovna vprašanja, da ti nanizam nekaj problemov.

Na nekatere mi boš lahko natančno odgovoril, če se ti zdijo vredna, da jim posvetiš nekoliko časa in napora, druga so lahko v razmišljanje tebi in komur koli se bo še zdelo potrebno ustavljati se ob njih. Morebiti bo primerno objaviti to pismo in tvoje odgovore v Jeziku in slovstvu, ki mu zvesto sledim in ga berem z zanimanjem še iz časov, ko sem se kot bore suplent v naših manjšinskih šolah v Italiji prizadeval vzgajati posluh za lepo slovenščino.

Praktična uporaba imen krajev v Italiji, kjer živi slovenska manjšina, je kar se da aleatorična. Prepuščena je dobri volji, ljubezni in posluhu posameznikov, a v isti meri je tudi prepuščena njih samovolji, sli po etimologiziranju in nevednosti. Da se trenutno omejim le na nekaj obrobnihi primerov:

Opčinska cesta je v slovenskem prevodu Kugyjeve knjige *Delo*, glasba in gore to, kar domačini imenujemo *ópensko* cesto; to ve tudi SP. V časopisju berem stalno v *Trbiž*, v *Trbižu* za zveze, ki se v Kanalski dolini glase *na Trbiž*, *na Trbiž*. Posebej stoji primer *Lipalje vesi* blizu ... kako naj pišem: blizu *Pontebbe*, blizu *Pontafija* ali slovenski blizu *Tábje*? Ime *Lipalja ves* (Leopoldskirchen, San Leopoldo) je nastalo po napačni naslonitvi prvotnega imena na svetniško ime *Leopold* (gl. Ramovš, *Konsonantizem*, 223); toda domačini poznajo še danes samo *Diépajla ves*;** čemu torej pišemo *Lipaljo ves*? Iz *Diepalje vesi* imaš potem le kratek sprehod do *Niške Tábje* in do *Láške Tábje*.

Vendar so to le osamljeni problemčki spričo neurejenega stanja, ki vlada pri poimenovanju benečanskih krajev. Ker Slovenci — prav tako v Ljubljani

* Dopis se obrača na glavnega urednika JIS.

** Pri dvoglasnikih je uo pišemo naglas na enem samoglasniku iz tehničnih razlogov, čeprav gre za kolebne dvoglasnike, pri katerih sta, kot znano, obe prvini jakostno enaki.

kakor v Trstu — ne poznamo Benečije, je zmeda vseobča. Čemu npr. SP vztraja pri nemogočem pridevniku *čedadski*, ko je v Benečiji edina uporabljana oblika *čedájski*, ki je hkrati edina jezikovno pravilna? (Si predstavljaš *Bledsko* jezero?) Višek je zmeda dosegla pri imenu *Černjéa* ali *Černjéja*, kakor ga izgovarjajo domačini in ga je zapisoval le Baudouin de Courtenay. Drugje pa: *Črnjevec* (Kidrič), *Črneje* (Feigel-Nanut), *Čarneja*, *Črneja* in *Černjevo* (Rutar). Od kod ime *Oskoruša* (Feigel-Nanut) za *Viškúoršo*, kakor pravijo domačini in je zapisal Baudouin de Courtenay? Od kod *Platišča* za *Plestišča*? Od kod *Podbreg* (Rutar) za zaselek, ki mu domačini pravijo *Orénjená*? Od kod *Mihoti* (Rutar) za *Sedlišča*, *Njivice* (Rutar) namesto *Njívica*? Lahko bi nadaljeval in navedel članek iz Primorskega dnevnika, v katerem je ugledni tržaški slavist zapisal krajevno ime *Clobuzzaro* in se opravičil, da ne ve, kako se glasi v slovenščini ime te vasi v dreški občini (*Klobučárji*).

Zmeda ne bi mogla biti večja. Pa kaj bi ne bila taka, ko nimaš nikjer uradnega seznama teh slovenskih imen. Vsi ti kraji imajo od časa beneške republike svoja uradna italijanska ali furlanska imena, od časa avstrijske okupacije imajo nemška uradna imena. Le slovenskih uradnih imen nimajo in nihče se ne briga zanje. Zato se mi zdi nujno poseči v ta kaos in normirati predvsem pisavo in rabo benečanskih krajevnih imen.

Ali mi boš prigovarjal, naj imam za uradna imena tista, ki so tiskana v tekstu »Sporazum/a/ med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in Republiko Italijo o ureditvi osebnega prometa, kakor tudi suhozemskega in pomorskega prometa med Tržaškim območjem in območji, ki mejijo nanj«, izdal in založil Uradni vestnik okraja Koper, uredil uredniški odbor, odgovorni urednik Jože Ropotar, izšlo l. 1958? Iz tega »uradnega« besedila, ki niza imena teh krajev v obeh jezikih — v italijanščini in slovenščini — naj navedem nekaj primerov.

V čedajski občini je omenjen kraj, ki naj bi se v italijanščini glasil *San Guazzo* in v slovenščini *San Guazzo*. Če je to italijanski *Sanguarzo* na poti od Čedada do Špetra, se glasi to ime v slovenščini *Šincúr*. V dreški občini je vas *Cras* — *Kras*: domačini poznajo *Kras Device Marije*. V občini Grmek spet: *Liesse* — *Lese*, domačini pa: *Ljésa*. In: *Sverinaz* — *Zverinec*: nikoli nisem v vsej Benečiji čul končnice -ec, bržkone je tu italijanski zapis točnejši od »uradnega« slovenskega. Dve poslastici iz barske občine: prva se tiče imena kraja, po katerem nosi občina ime: *Lusevera* — *Brda*; domačini poznajo *Bárdo* srednjega spola. Vprašaj domačina, kje je Brda, ne bo razumel, da govoriš o njegovi vasi. Druga: *Cesariis* — *Cesariis*. Tako uradno. Manj uradno, zato pa ljudsko: *Pod bárdan*. Naj poiščemo uradno slovensko ime rezijanskih vasi? Kar beri: *Liščeca*, *Ravenca*, *Stolbica*. Za domačine: *Liščaca*, *Rávanca*, *Sólbica*. Pa še v tipanski (Feigel-Nanut: Tajpana!) občini *Krnahta*, *Oskoruša*, *Brezje* za domače *Karnáhta*, *Viškúorša*, *Brézja*. Za nameček: *Cergneu* — *Černeje*.

Obračam se nate predvsem zato, da boš kot strokovnjak povedal, kako se nam je ravnati. Moj skromni prispevek k rešitvi teh vprašanj je lahko le nasvet človeka, ki mu grejo grehi zoper posluš enako na živce kakor brezbriznost vseh Slovencev do Benečije. Predvsem bi rad sprožil dve vprašanji.

1. Refleks za *a* je v večini benečanskih narečij in govorov *a*, le poredkoma *ə*, in še ta se v tem primeru glasi kot ozki *e* (npr. *Černjéa*). Predlagam, naj ga v »knjižni« ali »uradni« obliki benečanskih imen ohranimo. Pisati bi morali *Bárdo*, *Podbárdo*, *Karnáhta*, *Černjéja*, *Rávanca*, *Zverínac*, *Tarbij*, *Arbéč* ipd., nikakor ne *Brdo*, *Krnahta*, *Črnjeja*, *Ravenca*, *Zverinec*, *Trbilj*, *Erbeč* (Rutar: *Robeč*), kakor

bi obveljalo kjerkoli drugje. Edino če bomo tako pisali, bojo domačini spoznali ime svojega kraja. Edino tako bomo lahko ohranili izpeljane pridevnike in imena prebivalcev po zgledu ljudskih *bárski, Bárjen, Bárščica* (k *Bárdu*) ipd. Onkološke (mi dovoliš izraz?) izpeljave iz rekonstruirane oblike **Brdo* bi postale nesmiselne. Edino tako bomo razlikovali tersko *Bardo* od sto drugih *Brd* med Julijci in Panonijo. Edino tako bomo pravični beneškim Slovencem, za katere se nismo v preteklosti kaj prida zanimali.

2. Mnogo teže bo rešiti problem uporabe predložnih zvez posebno za kraje v Reziji in na območju Tera. Ali naj reduciramo vse na knjižni dvojnici v — *na* : iz — *z/s*? Ali naj upoštevamo ljudsko rabo, ki pozna nad deset pravih in nepravih predlogov za odtenke, ki se nam o njih niti ne sanja? Ali normirati z izgubo ali dopuščati bogastvo oblik? Navajam primere s terskega območja, ki sem jih osebno zbral iz živih ust domačinov; naj doda Milko Matičetov primere za Rezijo:

<i>Bárho</i>	<i>živín tòu Bárde</i>	<i>è ren tòu Bárho***</i>	<i>si paršóu od Bárda</i>
<i>Ter</i>	<i>Téru</i>	<i>doü Ter¹</i>	<i>Téra</i>
		<i>oré u Ter²</i>	
<i>Za várhan</i>	<i>une Za várhan</i>	<i>un Za várh</i>	<i>Zavárha</i>
<i>Múzac</i>	<i>Múzcu</i>	<i>oré u Múzac</i>	<i>Múzca</i>
<i>Njívica</i>	<i>tana Njívici</i>	<i>tana Njívico³</i>	<i>Njívice</i>
		<i>doü na Njívico⁴</i>	
<i>Pod bárdan</i>		<i>če Pod bárho</i>	
<i>Brieh</i>	<i>toü Bríju</i>	<i>cóu Brieh</i>	<i>Bríja</i>
	<i>tana Bríju</i>		
<i>Subíd</i>	<i>živín or Subíde⁵</i>		
<i>Šcalírja⁶</i>		<i>me Šcalírja</i>	
<i>Sedlišca</i>		<i>cóu Sedlišca</i>	
<i>Plestišca</i>	<i>tu Plestíšcah</i>		
<i>Karnáhta</i>			<i>ta s Karnáhthe⁷</i>

V zvezi *živim*... je jasna raba predlogov v ali *na* v vseh primerih razen *or Subide*; v primeru *sem prišel*... je enako jasna raba predloga *od* povsod, razen v zvezi *ta s Karnáhte*. Toda v zvezi *grem*... je raba predlogov v in *na* prej izjema kot pravilo. Kaj svetuješ ti?

Z veseljem čakam na tvoj odgovor. Za čas, ki si ga boš za to vzel, naj ti bo v zadoščenje zavest, da boš s tem stvarno veliko pomagal meni in številnim drugim ljudem pri nas.****

¹ Če prihajam od Bárda. ² Če prihajam od Njívice. ³ Če prihajam od Tera. ⁴ Če prihajam od Bárda.

⁵ Tako sem čul v Černjeji. ⁶ Ledinsko ime. ⁷ Slišal tu Plestíšcah.

*** o-ji in e-ji v besedah *tou, e, ren* in *cóu* so zelo ozki.

**** Poziv velja vsem slovenskim jezikoslovcem.